

Motion till riksdagen 2022/23:562

av **Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)**

Åtgärder för en effektivare byggprocess

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av hur behövlig och obebyggd mark kan utnyttjas bättre och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förkorta plan- och byggprocessen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om mark- och miljödomstolen ska bli första överklagandeinstans och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över införandet av en avgift för överklagande av plan- och bygglovsärenden och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en regional snarare än kommunal bostadsplanering och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över borttagandet av bygglovshanteringen för kommuner på industrimark och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en förenklad hantering av bygglov för lantbrukare och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över de förändringar som gjorts efter att bygglovshanteringen i nämnda fall tagits bort från kommunerna och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda icke hälsovådliga störningar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

En hållbar och sund bostadspolitik vilar på samhällets och människans gemensamma ansvar, möjligheter och skyldigheter. Bostadspolitiken ska skapa förutsättningar för

människor att bo och leva i de bostadsformer som passar den egna livssituationen bäst. Det ska finnas bostäder för alla plånböcker i alla skeden i livet. Tillgången till bostäder bör i så hög utsträckning som möjligt matcha de behov som finns i samhället. Bostaden är vårt hem och en viktig del av vår identitet. Alla samhällen är i behov av en känsla av samhörighet och grunden för en stark samhörighet kan mycket väl börja i hemmet. Människors välfärd, livskvalitet och sociala vardag byggs till stor del utifrån våra hem; därför bör människor få chansen att bo trivsamt på den plats de önskar och det ska vara så lätt att flytta och hitta ny bostad som möjligt.

Översyn av hur behövlig och obebyggd mark kan utnyttjas bättre

I flera kommuner finns det redan färdiga detaljplaner och dessvärre är många outnyttjade byggrätter belägna i områden som är i behov av fler bostäder. För att outnyttjade byggrätter snarast ska bebyggas och inte bara stå bör markägare uppmuntras att bygga för att inte låta värdefull mark vara. Större områden bör detaljplaneras än idag och kommunerna bör uppmuntras att utnyttja markanvisningarna för att skapa en bättre konkurrens bland byggherrar, framförallt de mindre aktörerna på marknaden. För att möjliggöra detta krävs en lägre grad av detaljstyrning och en mer aktiv del i samhällsbyggnadsprocessen av eventuella finansärer. Likaså kan den politiska styrningen komma att behöva flyttas upp till tidiga skeden och övergripande frågor, vilket förkortar, förenklar och reducerar produktionsprocessens olika typer av risker. En översyn krävs därför av hur behövlig och obebyggd mark kan utnyttjas bättre.

Förkortad plan- och byggprocess

Plan- och byggprocessen består av tre steg idag: översiktsplan, detaljplan och bygglov. Likt många andra länder skulle det underlätta med endast två steg: översiktsplan och bygglov. Ett annat problem är när färdiga detaljplaner av olika skäl inte bebyggs. Finland har löst problemet genom att höja skatten på obebyggd mark för att marknadens parter ska vara måna om att snabba på processen. Även i Sverige måste sådana lösningar övervägas, men först bör riksdagen ge regeringen till känna att plan- och byggprocessen bör kortas från tre till två steg genom att steget detaljplan slopas.

Plan- och bygglagen ska vara tydlig, enkel och förutsägbar samtidigt som plan- och byggprocessen effektiviseras och blir mer transparent och byråkratin minskas. För att korta ned tiden för plan- och bygglovsärenden kan likaså mark- och miljödomstolen bli första överklagandeinstans och en avgift för överklagande införas som i Danmark. På detta sätt kan de mindre seriösa försöken sorteras bort i större utsträckning.

Regional bostadsplanering

Sverige är ett avlångt land med olika regionala förutsättningar. Bostadsmarknaden är varierad och består av flera lokala bostadsmarknader som skiljer sig kraftigt åt vad gäller både efterfrågan och utbud. Samtidigt krävs det en väl samordnad regional planering för att kunna möta de behov som uppstår. För att tillväxt ska ske krävs det bostäder att erbjuda så att människor kan flytta dit arbetstillfällena finns och på så vis bidra till ytterligare tillväxt och ökad produktivitet. En fungerande arbetsmarknad utgår från att det är förhållandevis lätt att flytta från sin gamla bostad och att hitta en ny. Med

en flexibel och rörlig bostadsmarknad blir detta mycket enklare. En välplanerad infrastruktur är således också nödvändig för att kombinationen mellan bostad och vardaglig sysselsättning skall fungera bra.

Den strategiska översiktsplaneringen behöver ligga på regional nivå snarare än kommunal för att stärka bostadsförsörjningen i kommunerna.

Bostadsförsörjningsansvaret för kommunerna blir allt viktigare och mer komplext när den regionala rörligheten på arbetsmarknaden är stor. Det krävs ett ökat regionalt samarbete för att klara infrastrukturen i regionen att hänga ihop med en välfungerande bostadsförsörjning.

Att bygga hållbart är A och O i framtiden. Det betyder att tillgängligheten till kollektivtrafik måste vara god och i vissa områden kan det finnas behov av förtätning. Samtidigt är det viktigt att vi bygger miljöer för människor och med människor i stadsmiljö. Sammanhållna parker och grönområden är viktiga och fyller många funktioner i staden. Dessa grönområden kan göra staden unik och vara ett viktigt skäl till varför man vill bo just där. En hållbar utveckling för framtiden är när dagens behov tillfredsställs utan att äventyra kommande generationers behov. För att människor ska trivas, må bra och ha en god livskvalitet krävs det att bostadsplanering och kollektivtrafikförsörjning hänger ihop.

Den strategiska översiktsplaneringen behöver flyttas från kommunal till regional nivå, åtminstone i de tre storstadsregionerna, för att stärka bostadsförsörjningen i kommunerna. Bostadsförsörjningsansvaret är idag kommunalt men är otidsenligt när arbetsmarknaden blivit alltmer regional. Det krävs då ett ökat regionalt samarbete för att klara bostadsförsörjningen.

Bygglovshanteringen

Problem med en mindre flexibel och onödigt byråkratisk hantering av bygglov drabbar småföretagare, lantbrukare, större industrier och så klart privatpersoner. Kort och gott drabbas hela vårt samhälle, varför det finns skäl att hela tiden se över de rutiner som finns kring beviljande och hantering av bygglov. Inte minst när en byggnation inte berör andra än de som önskar bygga nytt går det att göra ett flertal förenklingar som både underlättar byggprocessen och minskar kostnader samtidigt som det kan generera ökade skatteintäkter och en förbättrad livssituation för enskilda.

Många var hoppfulla inför att plan- och bygglagen senast skulle ändras och den senaste trädde också i kraft 2011. Ändringarna innebar främst än fler undantag från kravet på bygglov, vilket är positivt, men dessvärre är regelverket väldigt komplext och svårtolkat. Av den anledningen ställer det höga krav på personen som ska avgöra om en tilltänkt åtgärd kräver lov eller anmälan.

Bygglovshantering på industrimark

Den svenska industrin är på intet sätt död utan bör snarare ses som något vi är och även framöver kommer att vara beroende av. Flera av dessa är i behov av att bygga nytt för att utveckla sina verksamheter. Det finns dock i flera kommuner en rad olika problem som följd av allt som enskilda näringsidkare och företagare behöver göra innan bygglov kan beviljas. Detta föranleder en förlust av arbetstimmar för anställda, och företagen

tvingas stå med onödiga kostnader. Dessa kostnader drabbar i slutändan såväl enskilda individer som samhället.

I vissa kommuner sköter man hanteringen av bygglov på industrimark på ett smidigare sätt än andra. De företag som önskar bygga ut sin verksamhet får själva ta reda på vilka krav som krävs för att därefter börja bygga utan att kommunen behöver inspektera. På så sätt kan arbetarna börja tidigare och processen för företagen blir betydligt smidigare. Varje kommun kan redan idag försöka att följa positiva exempel, men det absolut enklaste sättet att lösa dessa problem på är att från nationell sida förenkla hanteringen för samtliga inblandade, och sedan följa upp utvecklingen. Det är särskilt de små företagen som kräver mer hänsyn då det trots allt är dessa och inte de stora industrierna som sammantaget sysselsätter flest invånare och skapar nya jobb.

Vårt land behöver industrierna. Det ligger i allra högsta grad i Sveriges intresse att stötta utvecklingen av såväl den storskaliga som den småskaliga industrin då de spelar en mycket viktig roll för att skapa jobb och behålla kvalificerad arbetskraft. Regeringen bör därför se till att ta bort hanteringen av bygglov för kommuner om det sker på industrimark genom att se på positiva exempel.

Bygglovshantering för lantbrukare

Vad vi också har sett är hur flertalet lantbrukare drabbas av olika kommuners ineffektiva hantering av bygglov. Ett exempel är bönder som behöver ansöka om bygglov för mindre tillbyggnader, som ofta krävs för en utökad och kanske mer genomgående eller effektivare verksamhet, alternativt för att livet på gården ska bli mer trivsamt. Detta trots att den berörda gården oftast ligger avskild från annan bebyggelse och därmed inte stör förbipasserande.

Till följd av hård internationell konkurrens, förhållandevis låga livsmedelspriser och allt högre bränslekostnader har bönder fått det svårare, varför en stor del av den svenska livsmedelsproduktionen har lagts ned. Den byråkratiska hanteringen av tillstånd för dessa bönder gör att man underlättar för detta att fortgå. Istället bör Sverige värna och främja närproducerad mat. Befintliga bönders möjlighet att kunna fortsätta och kanske utöka sin verksamhet måste bli bättre, inte sämre.

Om vi som exempel tar en bonde som idag föder upp egna djur är det både bättre för djuren och för miljön om de kan slippa transport till ett slakteri när det är läge för slakt. Idag måste en bonde som föder upp ett djur tvingas gå in i den byråkratiska labyrinten för att kunna utöka sin uppfödarverksamhet med ett gårdsslakteri. Vi bör uppmuntra till verksamheter där ett djur föds, lever och slaktas på samma gård. Avsaknaden av transporter och olika stressmoment bör ses som en viktig del av djurvälståndet och samtidigt en miljövinna. Regeringen bör återkomma med förslag som syftar till att lantbrukare på glesbygden slipper att ansöka om lov för mindre tillbyggnader.

Icke hälsovådliga störningar

Flera ansökningar om bygglov avslås på grund av störningar som inte går att beteckna som hälsovådliga. Det handlar alltså om avslag i bygglovsärenden trots att den sökande godtar och är fullt medveten om befintliga störningar. Kommunen i fråga riskerar nämligen krav på åtgärder mot de aktuella störningarna i ett senare skede.

Även vid ett ägarbyte där bygglov redan har godkänts kan det uppstå problem trots att fastigheten har exponerats för en icke hälsovådlig störning som de ursprungliga ägarna godtagit. Såväl personer som ansöker om bygglov som de som förvärvar en bostad har ett eget ansvar för deklarerade och uppenbara störningar som den aktuella bostaden är exponerad för. Av den anledningen är det orimligt att i efterhand ställa krav på kommunen eller en annan instans.

Reglerna för bygglov måste ändras så att uppenbara icke hälsovådliga störningar i anslutning till fastigheten i framtiden ska tillåtas. Detta bör ligga på den bygglovs-sökandes ansvar snarare än någon annans. Den eventuella störningsbelastningen bör föras in i ett belastningsavtal som framöver följer med fastigheten och detta bör gälla alla framtida köpare av fastigheten. En person som förvärvar en fastighet ska aldrig i efterhand ha möjlighet att komma med krav på åtgärder mot störning eller verksamhet som redan vid förvärvandet låg för handen.

Markus Wiechel (SD)

Alexander Christiansson (SD)